

Лейля ШЕФКЪ

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, България

ТУРЦИЯ – ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И СТОПАНСКО СЪСТОЯНИЕ

Leylya SHEFKA

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

TURKEY – GEOGRAPHIC CHARACTERIZATION AND ECONOMIC CONDITION

Today the territory of Turkey, having in mind its history and geographical position, is located at a strategic crossroads, where two continents - Europe and Asia, meet. Many civilizations left numerous cultural layers and lasting impression in the world historical and cultural heritage. This unique position creates its European, Balkan, Mediterranean, Middle Eastern, Asian and Caucasian appearance simultaneously.

Today, in terms of its economic, political and cultural development, it is at a higher level. Turkey is a country that every foreigner wants to visit and see.

Keywords: Republic of Turkey, territory, state structure, population, economic growth.

Табл. 1:

Профил на държавата

Официално име:	Република Турция
Основател:	Мустафа Кемал Ататюрк (1881-1938 г.)
Територия:	814 578 кв. км (314 500 кв. мили) 3% от територията се пада на Европа и 97% от територията се пада на Азия
Столица:	Анкара
Население:	79 814 871 души от тях мъже 40 043 650 души, и жени - 39 771 221 души
Процент на образованост:	1935 г. – 19,25% 2015 г. – 84 %

Главни градове: (2016 г.)	Истанбул – 14 804 116 д.; Анкара – 5 346 518 д.; Измир – 4 223 545 д.; Бурса – 2 901 396 д.; Анталия – 2 328 555 д.; Адана – 2 201 670 д.; Коня – 2 161 303 д.
Език:	Турски (използва се латинската азбука)
Валута:	Турска лира
Религия:	99,8% (предимно сунити), други 0,2% (предимно християни и евреи)
Знаме (Флаг):	Червена основа с бял полумесец и звезда в средата
Държавно устройство:	<p>Турция е парламентарна република начело с президент.</p> <p>Държавната структура се разделя на:</p> <p>Законодателната власт принадлежи на Турското Велико народно събрание – еднокамерен парламент от 550 депутата, избирани за 5 години.</p> <p>Изпълнителната власт – правителство начело с министър-председател, избира се за 5 години.</p> <p>Съдебна власт – съдии и прокурори назначават Висшия съвет на съдиите и прокуророти, Върховния съд е най-висшият съдебен орган.</p>
Образователна система:	<p>Образователната система е 4+4+4</p> <p>Начално образование – 4 години, основно образование – 4 годишно, Средно образование – 4 г.</p> <p>Обучение на децата на възраст от 6 до 14 години и е задължително за всички мъже и жени. Средното образование се придобива в гимназии или средно-специални училища.</p>
Брегова ивица:	8 333 км, най-дълга брегова ивица е с Егейско море - 2 805 км, а най-късата е с Мраморно море – 1 189 км. Общата брегова линия на островите е 1 067 км.
Географски региони:	<p>Турция има 81 административни единици и 7 географски района.</p> <p>Първите четири от 7-те региона носят имената на моретата, които им съседстват и те са:</p> <p>Районът на Черно море;</p> <p>Районът на Средиземно море;</p> <p>Районът на Егейско море;</p> <p>Районът на Мраморно море.</p> <p>Останалите три региона са именувани според разположението им в</p>

	<p>Анадола:</p> <p>Централен Анадолски район;</p> <p>Източен Анадолски район;</p> <p>Югоизточен Анадолски район</p>
Структура на БНП (2016 г.)	Селскостопанство – 8,6%, Индустрия – 27,1%, Услуги – 64,3%
Някои важни особености:	<p>През последното десетилетие Турция е на челни места в света по производство на лешникови ядки, смокини, кайсии, дини, пресни зеленчуци, леща, грозде, тютюн и чай.</p> <p>Турската халва и локум са известни по целия свят.</p> <p>Турция е сред водещите страни в света по производство на текстилни и готови облекла. Износът в този сектор съставя 37% от общия износ на индустрията.</p> <p>Висококачествените ръчно изработени турски килими са също един от главните износни продукти. Най-известните и хубави килими са от чиста коприна и памук.</p> <p>Турция е европейският трети по големина производител на керамика.</p>

Географско положение:

Земите на Турция са разположени там, където трите континента образуват Стария свят – Азия, Африка и Европа са най-близко един до друг, и включват мястото, където Европа и Азия се срещат. Географски страната е разположена в северното полукълбо, на еднакво разстояние от Екватора и Северния полюс: северна дължина от 36° до 42° и източна ширина от 25° до 45°.

Крайните географски точки на Турция са: на север (42 градуса и 00 минути) при Синоп – нос Инджебурун (Черно море); на юг (35 градуса и 51 минути) селището Бейсун (сирийската граница); на запад (25 градуса и 40 минути) нос Авлака в о. Гьокчеада и на изток (44 градуса и 48 минути) планината Кючюк Агръ (Малък Арарат). Часовата разлика запад-изток е 1 час и 15 минути, но централното време се определя по 30-градусовия меридиан.

Турция е с почти правоъгълна форма, по хоризонталата най-дългото разстояние е 1565 км, а по вертикалата 650 км. Поради своето географско положение продължава да държи „ключовете“ на Босфора и Дарданелите. Неслучайно във връзка с възловото място на района великият Наполеон Бонапарт е казал: „Който контролира Проливите, той държи ключовете на света.“

Територия

Фактическата територия на Турция, включваща и нейните езера е 814 578 кв. км, от които 790 200 кв. км са разположени в Азия и 24 378 кв. км – в

Европа. В нейните граници влизат и няколко неголеми острова, по-известни от които са Принцовите острови, Мраморните острови, Имралъ, Гьокчеада, Бозджаада и др.

Граници

Сухоземните граници на Турция са 2573 км, а морските (включително и островите) са общо 8333 км. Около сухоземните си граници Турция има 2 европейски и 6 азиатски държави за съседи.

Сухоземната граница на североизток с Грузия и Армения (независимите републики от ОНД) е дълга 610 км, с Иран – 454 км, а с Ирак – 331 км. На юг е най-дългата граница от 877 км със Сирия, която е придобила сегашната си форма през 1939 г., когато Република Хатай се е присъединила към Турция. Турските граници на европейския континент се състоят от 212-километрова граница с Гърция и 269 км с България.

Турция има излаз на четири морета: Черно, Егейско (Бяло), Средиземно и Мраморно море. Последното е разположено във вътрешността ѝ, но именно тук се намират морските протоци Босфора и Дарданели,

Географски региони и релеф

Табл. 2:

Площ на географските региони

Географски региони	площ (km ²)
Източен Анадол	165.436
Централен Анадол	163.057
Черноморие	143.537
Средиземноморие	122.927
Егейски	93.139
Мраморен	67.306
Югоизточен Анадол	59.176

Във физикогеографско отношение природните дадености на територията на Турция са използвани и тя е разделена на 7 главни региона на Първия географски конгрес (1941 г.): районите на Черно море, на Мраморно море, на Егейско море и на Средиземно море, Централен Анадол, Източно Анадол и Югоизточно Анадол.

Районът на Мраморно море покрива земите, разположени в кръг около Мраморно море и включва цялата европейска част на Турция, както и северозападната Анадолска равнина. Тъй като районът е най-малък по територия от всички географски региони в Турция след Югоизточния Анадолски, той е и най-гъсто населеният (345 д./кв. км). Най-важният планински връх в този район

е Улудаг (2543 м), където се намира главният център за зимни спортове и туризъм. В анадолската част на района има плодородни равнини, които се простират от изток до запад.

Районът на Егейско море се разпростира от Егейския бряг до вътрешните части на Западен Анадол. Има значителни различия между крайбрежните територии и тези във вътрешността, както по отношение на географските характеристики, така и в икономически и социален аспект. Като цяло, планините в района са разположени перпендикулярно на морето, а равнините се простират от изток на запад.

Районът на Средиземно море, намиращ се в Южна Турция по протежение на Средиземно море с ширина варираща от 120–180 км. Той е с полупланински и планински релеф. Основната линия на района се определя от планинските вериги Торос и Аманос. Тук са разположени и низините на Анталия и Чукурова, и богатите алувиални низини по делтите на реките Сейхан и Джейжан. Много малки, богати на алувиални почви низини по долините на реките Даламан и Ешен са Финикия, Серик, Манавгат, Алания и др.

Районът на Централ Анадол е разположен точно в средата на Турция и изглежда по-равнинен в сравнение с другите. Известна е като „житницата“ на страната. Голяма част от района е с надморска височина от 1000 м. Най-ниските места са около Сакария и долината на река Къзьлрмак около 700 м. В южната част на района са разположени в посока североизток-югозапад планини с вулкански произход – Хасанда, Караджада, Карадаа, Ерджиес и Мелендис. Платата се най-много в този район, а именно Хаймана, Джиханбейли, Обрук и Бозок. Областта около езерото Туз е най-големия затворен басейн. Тук са разположени и едни от най-широките низини – Коня – най-голямата в Турция, следави от низината Аксарай и Горносакарската, а по-малки са Ескишехирската, Анкарската, Кайсерската и Девели.

Районът на Източен Анадол е най-големия по територия и надморска височина в цяла Турция. Около 3/4 от него се намира на височина от 1500 до 2000 м. Тази част се състои, както от самостоятелни планини, така и от цели планински вериги, с големи плата и низини. В тази част има голям брой затихнали вулкани Аръ, Субхан, Немрут и Тендурек. Наред с високопланинския релеф, в района се простират няколко низини Ерзинджан, Терджан, Ерзурум, Ъдър – с най-ниската надморска височина 800 м, Елбистан, Малатя, Елазъ, Бингьол и Муш, а Юксекова и Башкале са низини с най-високата надморска височина над 2000 м. В този район е разположени разломна линия и е най-земетръсната зона в Турция. По течението на река Ефрат и притоците ѝ са разположени ниски и високи плата като Узуняйла, Ерзурум-Карс.

Районът на Североизточен Анадол е разделена на две части от вулканския конус на Караджадаа на Диджле на изток и Средното поречие на р. Ефрат на запад. На север е разположен делът на югоизточните Тороски планини. Районът е покрит от плата и низини, забележителни с еднообразността в пейзажа си. Низината на Кахраманмараш-Хатай и платото на Газиантеп.

Брегови линии

От три страни Турция е заобиколена от морета: Черно море на север, Средиземно море на юг и от Егейско море на запад. В северозападната част на страната има важно вътрешно море – Мраморно море, с протоците си Дарданелите и Босфора – воден път, свързващ черноморския басейн със света.

Черноморската бреговата линия на повечето места е стръмен и скалист поради близостта на Понтийските планини. Простирането е по паралела от запад на изток и е успоредно на тези планини. На отделни места са развити малки крайбрежни алувиални низини предимно в делтите на големите реки. Дължината на бреговата ивица на Черно море в Турция е 1595 км, а средната солеността на морето е около 18‰.

Средиземноморската брегова ивица е с дължина 1577 км и тук планински вериги са паралелни на брега. Нивото на соленост на Средиземно море е около 2 пъти по-високо от това на Черно море.

Въпреки, че Егейският бряг е продължение на Средиземноморския, той е доста нетипичен, тъй като планините са перпендикулярни на брега на Егейско море. В резултат на това егейското крайбрежие е с дължина над 2800 км. Бреговата ивица е силно разчленена и има многобройни острови. Солеността е 38‰.

Мраморно море е междуконтинентално море, разположено между Европа и Азия изцяло на територията на Турция, и заема територия от 11 472 кв. км. Дължината на бреговата ивица на морето е над 1000 км. То е свързано с Черно море посредством протока, наречен Босфора, а със Средиземно – чрез Дарданелския проток. Солеността на повърхностните води е 26 ‰.

Реки

Повечето от реките в Турция се вливат в моретата, обграждащи страната. Тигър и Ефрат се обединяват на територията на Ирак и се вливат в Персийския залив. Най-дългите реки в Турция – Къзьлърмак (1355 км с 3 големи езера), Сакария (790 км), Ешилърмак (416 км) и Чорох (442 км) се вливат в Черно море. Реките Сусурлук, Биба и Гонен се вливат в Мраморно море. А реките Гедиз, Ключюк Мендерес, Бююк Мендерес (584 км) се вливат в Егейско. Реките Сейхан (560 км), Джейхан (509 км) и Гьоксу в Средиземно море.

Езера

В Източно Анадолския район броят на езерата е най-голям. В него се намира най-голямото езеро в Турция – езерото Ван (3713 км²), както и езерата Ерчек, Чълдър и други. С най-голямо надморско равнище е езерото Балък гьолю (Рибното езеро) на 2250 м. Второто по-големина безотточно и солено езеро в Турция е Туз гьолю, намира се в Централен Анадол. Водите на това езеро са плитки. В същия район се намират езерата от тектонски произход Егридир, Бейшехир, Акшехир. В Анадолското плато се срещат и езера с вулканичен и карстов произход като Меке Тузласъ, Анджъгьол, Гьолджюк, Дюден и Обрук.

Около Мраморно море са разположени крайморските езера Бююк Чекмедже, Кючюк Чекмедже, Теркос (Дурусу Гьолю).

В резултат от строителството на язовири през последните 30 години, сега на територията на страната се намират няколко големи язовира – Кебан, Хирфанлъ, Саръяр, Сейхан, Кадъкой, Ататюрк и др.

Климат

Турция е разположена в умерения климатичен пояс, но сравнително разнообразните релефни форми благоприятстват наблюдаването на големи различия в климата. Наличието на планини, които се простират успоредно на бреговете благоприятстват в крайбрежните зони да се радват на относително по-мекото време, но вътрешното Анадолско плато се характеризира с изключителни климатични крайности – от сухи и горещи лета до люти и студени зими, и ограничени валежи от дъжд.

Основане на Републиката и провеждани политики

Република Турция е основана през 1923 г. след абдикацията на Османската империя. Упадъкът на империята е продължил няколко века. Невъзможността да се справи с индустриалните и научни нововъведения, социалните и политически вълнения и войни, разклащат силата ѝ. Османската империя излиза от Първата световна война като губеща, което сигнализира нейния край.

Републиката е провъзгласена на 29 октомври 1923 година. Договорът осигурил основата за създаване на климат на мир и стабилност, от който се нуждаела страната. От друга страна, успехът на Турция станал пример за много нации, борещи се за независимост в Азия и Африка. Турция незабавно започнала модернизация и реформи във всички сфери на обществения живот. Битката за свобода я изправя срещу главни европейски сили, но тя успява да установи добри взаимоотношения и връзки със Запада. Целта на Мустафа Кемал Ататюрк, лидера на Националистическото движение и първият президент на републиката, била да достигне нивото на съвременното общество. За достигането на тази цел е било необходимо да има мир, на базата на това той формулира доктрина за чуждестранните отношения, която е вярна и до днес: според думите на Ататюрк “Мир у дома, мир по света”.

Това не се оказва лесна задача, предвид историята и географското положение на Турция. Тя е разположена на стратегически кръстопът, където два континента – Европа и Азия, се срещат, има много културни пластове, преминали са много цивилизации, преплитат се много интереси. Тази уникална позиция създава нейния европейски, балкански, средиземноморски, средноизточен, кавказки и азиатски облик едновременно. Това оказва силно влияние върху нейния чуждестранен политически избор и налага необходимост от многостранна външна политика. В този контекст основните задачи на външната политика на Турция е да установи и развие приятелски взаимоотношения с

всички страни, в частност със съседните страни, да взема участия в регионални и международни сътрудничества, да разрешава спорни въпроси с мирни средства и да носи своя принос за мира в района, както и за стабилността, сигурността и просперитета в страната и в района. При днешните събития в района тези задачи може да се каже, че работят с пълна сила и днес.

Икономически профил

След Втората световна война икономиката на Турция се трансформира от последвалия упадък на земеделието към постоянния растеж в индустриален план и в сектора на услугите. Ръстът в икономическия растеж на Турция е един от най- високите в OECD.

В ранните 80-те години, Турция въвежда програма за структурна промяна и либерализация, за да предотврати рецесията от късните години на 70-те. Програмата се утвърждава като доста успешна по отношение на запазването на икономическия растеж, подобряването на износа и редуцирането на инфлацията. В този контекст икономиката на Турция нараства със 7,5% между 1981 и 1985 година. Но от 1986 г., постиженията на стабилизиращата програма са засенчени от високата инфлация, породена от постепенно нарастващия дефицит в публичния сектор.

Въпреки това Турция успява да реализира среден процент на растежа от 6% през периода от 1985 до 1992 година. 1992 е годината, през която икономическата активност се възстановява силно от стагнацията в предишните години, която беше резултат от кризата в Залива. Несигурността и неблагоприятните външни условия свързани с войната в Залива водят до рязко свиване на икономическата активност. Политиката на експанзия от 1992 и 1993 година запазва ръста на растежа сравнително висок, но създава скъпи макроикономически дисбаланси. Накратко – неустойчивостта в икономиката до 1992 г. може да се разглежда като „stop and go”, които бяха обусловени от вътрешни фактори.

Високата инфлация и девалвирането на турската лира стават причина за трудните икономически условия. Серия от негативни събития като повишения лихвен процент, стагнацията в кредитните пазари, непостоянство в чуждестранния стокообмен и последвалото свиване във вътрешното търсене принуждават турското правителство да представи пакет за стабилизация и структурно устройство.

Главните политически задачи на правителството са фокусирани на редуцирането на дефицита в обществения сектор, което впоследствие да намали инфлационния натиск. В разрез със значителното свиване през 1994, икономическия ръст се повишава много по-бързо. Този растеж е породен главно от съживяването в националното търсене. Икономиката на Турция се подобрява много повече от очакваното през 1996 г. Ръстът ѝ е почти двойно по-голям от официалната цел от 4,5% и достига 7,1%.

През 1997 г. БВП нараснал на 8,3%. по отношение на секторите, индустрията е с най-голям ръст от 10,2%., последвана от сектора на услугите с ръст 9%.

Макроикономическото представяне на икономиката на Турция в периода 1995–1997 може да бъде описано най-добре като силен резултат, подкрепен от фискална експанзия и подпомагаща монетарна политика. Силното вътрешно търсене, породено от множество фактори включително и от ролята на черната икономика, високият лихвен процент на националните богатства в частния сектор, допринесъл за постигането на висок растеж.

През 1998 г. растежът значително се забавя, главно заради свиването на частната консумация и инвестиране в резултат от икономически кризи в Руската федерация. БВП се изчислява на 3,9%.

Ръстът на икономиката през 1999 г. е 6,4%, което е най-големия спад наблюдаван в БВП след годините на Втората световна война.

Съвременното турско национално стопанство се отличава с голям потенциал и играе значима роля в световен и особено в регионален мащаб. Макроикономическите показатели на страната през последните две-три десетилетия се характеризират с безспорна стабилност и възходящи тенденции за перспективно развитие.

През периода 1990-2015 г. относителният дял на страната в световния брутен продукт нараства почти 2,5 пъти – от 0,58% на 1,38%. Съвременният му обем е около 799 535 млн. долара, като по този показател днес Турция е на 18-то място в света и на 7-то сред страните в европейския континент (след Германия, Великобритания, Франция, Италия, Испания и Холандия).

Спецификата на икономическото ѝ географско положение предопределя нейната роля на регионален гигант – в радиус до 2000 км от Турция с по-голям стопански потенциал се отличават само Германия, Франция, Испания, Италия и Русия.

Увеличаването на инвестициите към иновациите, както и в областта на образованието и уменията стимулират растежа на производителността и се създават достатъчно работни места, с висока производителност в бързо развиваща се Турция. Световната банка работи с правителството на Турция да реализира потенциала за растеж, чрез подпомагане на неговия план за развитие, поспециално чрез ускоряване на програмата за структурна реформа и подобряване на доверието в своите институции. Турция от 2000 г. насам е имала впечатляващо развитие.

Макроикономическата и фискалната стабилност бяха в центъра на това, което дава възможност да се увеличи заетостта и доходите. Турция е страна с увеличение на средения доход. Делът на бедност е намалял на половина през 2002–12 г., а крайната бедност е паднала дори повече.

Турция се урбанизирана драстично, отвори врати за външната търговия и финанси, хармонизирана много закони и разпоредби по стандартите на ЕС, и значително разшири достъпа до обществени услуги. Тя се възстановява добре от глобалната криза от 2008/09 г.

Развитието след 2012 г., обаче, повдига опасения за възможността на Турция да поддържа напредъка. Растежът се е забавил, доходът на глава от

населението е в застой (около \$ 9000 годишно), безработицата се увеличава, както и реформите са в инерция и неравномерни.

От 2000–2014 г., доходът на глава от населението в Турция почти се утрои. Бавният растеж в Европа и влошаващата се геополитическа среда в околността повлияват отрицателно на износа, инвестициите и растежа.

Притокът на около 3 милиона сирийски бежанци за периода от 2015–2016 г. създава нови социални, кономически, и политически проблеми, особено в градските центрове, където повечето бежанци се установяват. Политическите събития от 2015 г. и 2016 г. представляват допълнително предизвикателство пред управляващите.

Изборите през юни и ноември 2015 г., промените в кабинета през май 2016 г., опитът за преврат през юли и произтичащата подмяна на държавните служители засега устрема за реформи. В същото време, серията от терористични атаки намали туристическите пристигания. Чуждите инвестиции са намалели драстично. Частните инвестиции са забавени, което води до по-бавен икономически растеж. Правителството ще трябва да вземе строги мерки за справяне с продължаващата структурна уязвимости, да съживи частните инвестиции, за да се подсили растежа. Допълнително ситуацията в Турция се усложни и с обявяването и удължаването на периодите на извъредно положение.

Растежът на БВП се забави до 3,7% през първата половина на 2016 г. от 4% през 2015 г., което се дължи на по-слабия износ и частни инвестиции. Частното потребление и разходите на правителството се изправи като значителен принос към растежа. От друга страна, частните инвестиции след изборите през 2016 г. са под въздействието на стопанската неопределеност. Вносът се възстанови, благодарение на стабилната лира и по-силното потребление, докато ръстът на износа остава слаб поради геополитически проблеми и руските санкции.

Основната инфлация е променлива, поради хаотични цени на хранителните продукти, но се е понижила. Стабилната лира облекчи натиска върху цените на вносните стоки, така че 12-месечната базисна инфлация е намаляла от 9,5% през декември 2015 г. за 8,4% през август 2016 г. Въпреки високата инфлация, централната банка понижи лихвените процент по кредитите до 225 базисни пункта между март и август, с което средната цена на финансиране е до около 8%.

Ръстът на приходите е по-бавен, отколкото през 2015 г., но увеличаването на неданъчните приходи е довело до общо повишаване на приходите в бюджета.

Доходът на глава от населението, разходите под линията на бедността (\$ 5/ден през 2005 г.) и крайната линия на бедност (\$ 2.5 /ден) продължава да спада, което се дължи главно на по-високи заплати, по-добър достъп до работни места, както и засилено социално подпомагане. 30%-то увеличение на минималната работна заплата беше одобрено през януари 2016 г. От една страна, повишаването трябва да даде тласък на доходите на работещите бедни.

Частните инвестиции ще намаляват, тъй като доверието на инвеститорите остава крехко след неуспешния опит за преврат. На този фон, прогнозата за растеж за 2016 г. е ревизирана надолу до 3.1% от 3.5%.

Табл. 3:

Брутен вътрешен продукт по сектори (в%)

Година	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Земеделие	12,2	9,4	9,2	9,3	9,2	8,8	9,0
Промисленост	31,9	32,5	32,9	32,8	32,7	32,9	32,7
Услуги	53,0	57,5	57,4	57,7	58,4	59,1	59,7
БВП	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Съставено по: Данни от Турския статистически институт (TÜİK)

Табл. 4:

Икономически показатели

Година	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (\$)	10,399	10,469	10,813	10,389	9,221
Реален ръст в БВП	8.8	2.1	4.2	3.0	4.0
Земеделие (годишна промяна в %)	6,1	3,1	3,5	-2,1	7,0
Промисленост (годишна промяна в %)	10,0	1,6	4,1	3,5	3,3
Услуги (годишна промяна в %)	8,8	2,5	5,5	4,3	4,9
Изност (годишна промяна в %)	17.7	13.7	-0.1	4.4	-10.0
Внос (годишна промяна в %)	30.6	-1.8	6.3	-3.8	-14.0
Външен дълг (% от БВП)	39.4	43.2	47.4	50.4	55.5

Съставено по: The CIA World Factbook. New York, <http://www.cia.org>, TÜİK

ЛИТЕРАТУРА / BIBLIOGRAPHY

Карахасан-Чънар 2000: Карахасан-Чънар, И. *Турция*. София [Karahasan-Chanar 2000: Karahasan-Chanar, I. *Turtsia*. Sofia].

Пейчев и др. 2012: Пейчев, В., Д., Димитров, Д. П. *Океанология*. Варна: Онгъл [Peuchev i dr. 2012: Peuchev, V., D., Dimitrov, D. P. *Okeanologia*. Varna: Ongal].

Русев и др. 2013: Русев, М., А. Авджиев. Географското и геополитическото положение на Турция. // *Геополитика*, 4. [Rusev i dr. 2013: Rusev, M., A. Avdzhiev. Geografskoto i geopoliticheskoto polozhenie na Turtsia. // *Geopolitika*, 4].

Atalay et al. 2008: Atalay, I., Mortan, U. *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*. İnkılap kitabevi.

Özsoylu 2016: Özsoylu, A.F. *Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişim*. Karahan kitabevi.

<www.tuik.gov.tr>

<www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/tu.html#Econ>

<www.worldbank.org/turkey>